

УДК 658.7:633.1

Колодійчук В.А.

*доктор економічних наук, доцент, доцент кафедри міжнародної економіки, туризму та менеджменту ЗЕД Львівського національного аграрного університету***МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ЗЕРНОВОЇ ЛОГІСТИКИ****THE METHODOLOGICAL BASIS OF THE GRAIN LOGISTIC DEVELOPMENT****АНОТАЦІЯ**

У статті розглянуто методологічні засади розвитку зернової логістики і сформовано логістичну доктрину побудови ефективних систем на зернопродуктовому ринку України шляхом адаптації фундаментальних положень концепції логістики до умов підприємств зернопродуктового підкомплексу АПК, а також окреслених галузевих принципів аналізу та проектування логістичних систем. Використання логістичної доктрини в управлінні зерновими потоками дасть змогу в межах наявних ресурсів суттєво підвищити ефект усієї системи.

Ключові слова: логістична система, зернопродуктовий підкомплекс АПК, зернова логістика, логістична доктрина, концепція, ефективність, принципи.

АННОТАЦІЯ

В статье рассмотрены методологические основы развития зерновой логистики и сформирована логистическая доктрина построения эффективных систем на зернопродуктовом рынке Украины путем адаптации фундаментальных положений концепции логистики к условиям предприятий зернопродуктового подкомплекса АПК, а также определенных отраслевых принципов анализа и проектирования логистических систем. Использование логистической доктрины в управлении зерновыми потоками позволит в пределах имеющихся ресурсов существенно повысить эффект всей системы.

Ключевые слова: логистическая система, зернопродуктовый подкомплекс АПК, зерновая логистика, логистическая доктрина, концепция, эффективность, принципы.

ANNOTATION

The methodological basis of the grain logistic development is observed in the article. It was formed the doctrine of efficient logistics systems of the grain-productive market of Ukraine by the logistics concept basic provisions adapting to the grain-productive sub-complex AIC enterprises terms, and also to the outlined industry analysis principles and to the logistics systems design. The using of the logistics doctrine in the management of grain flows allows increasing the efficiency of all system.

Keywords: logistics system, grain-productive sub-complex AIC, grain logistic, logistics doctrine, concept, efficiency, principles.

Постановка проблеми. Для забезпечення успішності якісних перетворень логістичних систем у зернопродуктовому підкомплексі АПК необхідно створити потужний теоретичний базис. Сформульована логістична доктрина сприятиме поясненню теорії та проведенню аналізу економічних механізмів, відображаючи необхідність вибору між сукупностями засадничих принципів, на основі яких може розвиватися пояснювальна теорія.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічні засади логістичної діяльності є предметом вивчення багатьох вітчизняних і зарубіжних учених. У працях Б.А. Анікіна, Д.Дж. Бауэрсокса, А.М. Гаджинського, Д.Дж. Клосса, М.Р. Ліндерса, Ю.М. Неруша та інших зарубіжних економістів

обґрунтовано поняття логістики, досліджено структурно-функціональні характеристики логістичних систем та їх еволюцію, визначено критерії ефективності та шляхи оптимізації таких систем. Фундаментальні положення теорії логістики знайшли свій розвиток у працях українських учених – А.Г. Кальченка, Є.В. Крикавського, А.Г. Окландера, В.І. Перибийноса, Ю.В. Пономарьової, Н.І. Чухрай та ін., які узагальнили й адаптували зарубіжний досвід до вітчизняних реалій, створили теоретичний фундамент для збагачення й розвитку логістичної концепції прийняття управлінських рішень. Однак дані дослідження мають переважно загальнонауковий характер і не відображають специфіку логістичної діяльності у галузевому розрізі.

З іншого боку, ґрунтовні дослідження проблем розвитку аграрної економіки і зернового господарства України, що здійснені В.Г. Андрійчуком, В.І. Бойком, П.І. Гайдуцьким, С.М. Квашою, М.Г. Лобасом, І.І. Лукіновим, П.Т. Саблуком, В.Ф. Сайком, Л.М. Худолієм, Г.В. Черевком, О.М. Шпичаком, В.В. Юрчишином та іншими вченими, сприяли створенню потужної вітчизняної зернової галузі зі значним потенціалом для динамічного росту. Однак питання логістичного управління зерновими потоками, параметри яких останнім часом значно збільшилися, досі залишаються практично поза увагою дослідників.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Недостатнє теоретико-методологічне обґрунтування змісту та специфіки логістичної діяльності на ринку зерна та продуктів його переробки суттєво стримує його подальший науковий аналіз, не дає змоги врахувати й задіяти всю сукупність чинників ефективного функціонування. Це обумовлює актуальність проблеми дослідження, пов'язаної із теоретико-методологічним обґрунтуванням логістичного забезпечення ефективного розвитку зернопродуктового підкомплексу АПК України.

Мета статті полягає у з'ясуванні основних положень концепції логістики з подальшим формулюванням основних принципів формування ефективних логістичних систем.

Виклад основного матеріалу дослідження. Унікальність та адаптивність кожної виробничо-збутової системи формують індивідуальні логістичні ланцюги, спроможні реалізувати

її цільову функцію. Напрацьований науково-практичний потенціал закладає систему поглядів на ведення логістичної діяльності і представлений основними положеннями концепції логістики [1, с. 11], які слід взяти за основу нашого прикладного дослідження. Формулювання основних положень концепції логістики без урахування євроінтеграційних прагнень України означатиме недалекоглядність теоретичних напрацювань, тому концептуальні засади досліджуваного підкомплексу представлятимемо також у площині зовнішньоекономічних зв'язків і тенденцій світового ринку зерна.

Першим положенням концепції логістики є реалізація принципу системного підходу, що, безумовно, є фундаментальним у проектуванні, дослідженні та вдосконаленні експортних можливостей суб'єктів господарювання. Розглядаючи систему як сукупність елементів, які пов'язані між собою функціональними, інформаційними, фінансовими та іншими зв'язками, ми повинні проектувати структурно-функціональне забезпечення логістичної діяльності у взаємозв'язку та взаємозалежності її структурних елементів. При цьому слід гармонізувати потужності кожного елемента логістичної системи, задіяного в переміщенні матеріального потоку від первинного джерела сировини до споживача кінцевої продукції. Потужність логістичної системи, як відомо, визначається потужністю її найслабшої ланки. І якщо у логістичному ланцюгу, який забезпечує обробку, транспортування, перевалку зерна, його документальне супроводження тощо, виникають обмеження потужності внаслідок дефіциту технічних засобів, організаційних збоїв чи адміністративних бар'єрів, то вся система, безсумнівно, знизить свій потенціал до параметрів слабкої ланки, і тоді закономірним є процес зростання логістичної складової в експортній ціні продукції. Формулюючи це твердження, ми покликаємося на сформульований А.А. Богдановим закон [2], який вказує, що структурна стійкість цілого визначається його найменшою частковою стійкістю. Наочним прикладом пролягу цього закону може бути елементарний ланцюг, який складається із ланок неоднакової міцності і руйнується там, де найслабша ланка. Тобто руйнування цілісного утворення відбувається в місці найслабшого елемента структури.

Для уникнення цієї загрози слід виважено формувати систему інфраструктурного забезпечення зернопродуктового підкомплексу АПК України на основі гармонізації потужностей та оптимальної конфігурації його складових, керуючись при цьому критеріями ефективності.

Другим положенням концепції логістики, згідно з [1], є врахування потреб ринку у процедурі організації матеріального потоку. Безумовно, напрям і потужність матеріального потоку повинні відповідати параметрам платоспроможного попиту. Стосовно зернового ринку це фундаментальне положення концепції

логістики вимагає уточнення, оскільки нееластичність попиту на зерно дає змогу з високою точністю спрогнозувати параметри його споживання. Обсяги світового споживання зерна перебувають у кореляції з кількістю населення та його фізіологічними потребами у першочергових продуктах харчування. Тому аналізувати національний і світовий ринки зерна варто в контексті змін чисельності населення Землі.

Світове виробництво зернових становить 1,8–1,9 млрд. т, і потенційне зростання може скласти 2,1–2,3 млрд. т у середньостроковій перспективі [3]. Прогнозне збільшення населення планети з теперішніх 7 млрд. до 9 млрд. у 2050 р. вимагає відповідного нарощування виробництва.

Тенденція зростання кількості жителів не забезпечує задоволення їх попиту (навіть за триразового збільшення пропозиції зерна) згідно з нормами споживання, визначеними Продовольчою і сільськогосподарською організацією при ООН (FAO). Мінімальна норма споживання, за даними FAO, – 600 кг/ос., і потенціал для зерновиробництва очевидний.

Варто також зауважити, що виробництво зерна є основою не лише для виробництва хліба, круп, спирту, кондитерських виробів тощо, а й для розвитку інших галузей, зокрема скотарства (корм та основні компоненти комбікормів), птахівництва, тим самим забезпечуючи ще один важливий напрям харчування людини – виробництво м'ясних і молочних виробів.

Зростання економіки багатьох країн світу спричинює більші обсяги споживання м'яса, що стимулює зерновиробництво.

Крім галузевого використання зерна, сучасний етап технологічного розвитку характеризується тенденцією до зростання споживання біопалива, виробництво якого також залежить від сировинної зернової бази. Світовий ринок зерна охоплює практично всі країни світу, одних як експортерів, інших – як імпортерів.

Наступним, третім, положенням концепції логістики є пріоритетність розподілу товарів над їх виробництвом. Таке твердження актуалізує ринковий підхід до організації виробничо-збутової діяльності підприємства, а саме: виробляти потрібно не те, на що у підприємства є ресурсні, організаційні та інші можливості, а те, що безпосередньо буде куплене споживачами. Орієнтація виробничої програми на платоспроможний попит є основою формування логістичної системи із визначенням її відповідних параметрів. Щодо зернового ринку та формування його експортного потенціалу України, то зазначене положення концепції логістики частково нівелюється з огляду на нееластичність попиту на зерно. У попередньому положенні концепції логістики ми вже детально це обґрунтували.

Четверте положення концепції логістики акцентує увагу на необхідності встановлення оптимального рівня обслуговування клієнтів.

Чим вищий рівень обслуговування, тим, відповідно, вищі й витрати. Прийняття обґрунтованого компромісного рішення за рівнем обслуговування забезпечує достатність витрат і привабливість продукції для клієнта. Реалізація цього положення, на нашу думку, залежить від наявності ефективної логістичної інфраструктури експортного зернового потенціалу України. Об'єктивна оцінка наявності сучасних засобів транспортування, зберігання, перевалки вантажів повинна лежати в основі договірних відносин із покупцями. Базисні умови контракту мусять передбачати ефективні з точки зору організаційно-технічного забезпечення дії продавця. Тобто зростання логістичних витрат повинно спонукати експортерів до використання тих базисних умов передачі прав власності на товар, які мінімізують ці витрати. Специфіка зернової продукції сприяє гнучкості у визначенні контрактних умов, і навіть на умовах EXW «Франко завод» нескладно знайти закордонного покупця на зерно.

П'яте положення концепції логістики визначає, що аналіз логістичного ланцюга потрібно вести з кінця процесу. Будь-яка система вимагає моніторингу з метою відповідності її реального стану запроєктованому. Логістичний цикл передбачає певну дискретність переміщення матеріального потоку логістичним ланцюгом від початку його виникнення (поле) до кінцевого споживача (імпортер). Аналіз цієї системи, згідно з таким положенням концепції логістики, слід проводити від задоволення платоспроможного попиту експортера стосовно кількісних і якісних параметрів матеріального потоку. Якщо виявляється певна невідповідність, то для її з'ясування ми аналізуємо попередню ланку логістичного ланцюга, далі ланку, що передує попередній, і так до початку виникнення матеріального потоку. Аналіз причинно-наслідкових зв'язків дає змогу виявити «вузькі місця» у логістичному ланцюгу та провести відповідні коригування.

Наступне, *шосте, положення концепції логістики* визначає обов'язковість розгляду всього логістичного ланцюга, а не окремої його ланки, під час його вдосконалення або проектування. Це положення певною мірою базується на першому із визначених положень щодо реалізації принципу системного підходу. Системи належить вдосконалювати із урахуванням таких їх властивостей, як складність, ієрархічність, цілісність, структурованість, рухливість, унікальність, непередбачуваність і невизначеність поведінки, адаптивність тощо.

Сукупність операцій складає функцію, яка є предметом оптимізації логістичної системи. Функції транспортування, зберігання, вантажопереробки тощо можуть бути оптимізовані внаслідок детального аналізу їх структур (операцій), і *сьоме положення концепції логістики* акцентує увагу на обов'язковості врахування вартості кожної елементарної операції

під час виконання розрахунків, використання в техніко-економічних обґрунтуваннях рішень з організації вантажопотоку. На нашу думку, для реалізації цього положення концепції логістики найдоцільніше використовувати функціонально-вартісний аналіз (ФВА), який базується на системному дослідженні структури функцій об'єкта, порівнянні їх корисності й вартості реалізації. Метою аналізу є забезпечення необхідної корисності системи за мінімально можливих сукупних витрат.

Варіанти логістичної системи слід вибирати на підставі порівняння їх техніко-економічних показників. Це *восьме положення концепції логістики* відкриває перед експортером зерна альтернативні варіанти виходу на зовнішній ринок. Рішення щодо способів і схем транспортування, зберігання, вантажопереробки тощо належить приймати на основі критеріального підходу. Основним критерієм є мінімізація витрат за досягнення цільової мети логістичної системи: забезпечити доставку зерна до його покупця із дотриманням усіх кількісних, якісних і часових параметрів.

Формуючи логістичний ланцюг, тобто лінійно впорядковуючи всі його елементи, слід провадити єдину політику, що відповідає загальній стратегії підприємства. *Дев'яте положення концепції логістики* акцентує увагу на відповідності всіх рішень з планування й організації матеріальних потоків загальній стратегії суб'єкта господарювання.

Серед основних положень концепції логістики слід виділити *десяте положення*, яке наголошує на використанні якнайповнішої інформації у процесі прийняття управлінських рішень. Інформаційний потік, який ми відносимо до забезпечувального, суттєво впливатиме на реалізацію цільової функції логістичної системи. Від повноти й достовірності інформації залежить ефективність експорту зерна, і для реалізації цього положення концепції слід відповідально поставитися до вибору джерел отримання інформації та формування логістичної інформаційної системи з відповідними їй підсистемами. Отримання первинної інформації на основі «польових» досліджень – процес занадто витратний і не завжди виправданий. Вторинна інформація (кабінетні дослідження) не завжди відображає об'єктивну картину досліджуваного явища, тому пошук компромісу щодо інструментарію й джерел отримання інформації ведуть на основі критеріального підходу: мінімум витрат – максимум корисності інформації. Для досягнення цієї мети у процесі дослідження зернового ринку іноді доцільно використовувати послуги консалтингових фірм та інших спеціалізованих організацій.

Формування синергетичного ефекту залежить від узгоджених дій усіх учасників логістичного ланцюга. Лінійно впорядкована множина всіх посередників у процесі експорту зерна не повинна допускати внутрішніх кон-

фліктів, які, безумовно, зменшують потенціал системи і збільшують непродуктивні витрати на усунення існуючих протиріч. Виконувати це завдання слід на етапі створення логістичного каналу, надаючи перевагу у співпраці з тими посередниками, які найбільш органічно вписуються у конфігурацію логістичної системи, що формується. Налагодження ділових, партнерських відносин між учасниками логістичного ланцюга – це *одинадцять положень концепції логістики*, якого необхідно дотримуватися у процесі формування експортного зернового потенціалу України.

І останнє – *дванадцять положень концепції логістики* – наголошує на обов'язковості ведення обліку логістичних витрат протягом усього логістичного ланцюга. Аналітичною базою для оптимізації системи є облікові дані щодо кожної операції всіх логістичних функцій. Для виявлення резервів підвищення ефективності експорту зерна необхідно провести відповідний факторний аналіз. Оскільки класифікація факторів є основою класифікації резервів, належить вжити заходи й щодо задіяння виявлених резервів. А резерви використання логістичних методів в управлінні зерновими потоками очевидні. В експортній ціні на пшеницю, за даними [4], логістичні витрати складають близько 30%, на кукурудзу – близько 40%. Зокрема, вартість транспортування сягає 130 грн./т, перевалки в портах – 175 грн./т. Окрім того, у вартість зерна входять послуги держінспекцій зі сертифікації в розмірі 13–26 грн./т. Якщо в Україні вартість перевалки тонни зерна становить 22 дол. США, то за кордоном вона втричі нижча. Послуги портових елеваторів у Російській Федерації становлять лише 7 дол. США /т, у США – 6,5, а у Франції – 7,5 дол. США за тонну. За підрахунками Міністерства аграрної політики та продовольства України, логістичні витрати, пов'язані з експортом зерна, у 2013–2014 МР складають щодо пшениці 550 грн./т, кукурудзи – 765 грн./т.

Проблема високих логістичних витрат на українське зерно особливо загострюється в період зниження світових цін на нього. Тому оптимізація логістичних витрат, на думку експертів [5], дасть значні резерви для економії. Згідно з результатами розрахунку, в умовах неналежного функціонування інфраструктури та обслуговуючих установ вартість обробки, зберігання, транспортування і перевалки експортного зернового потенціалу України (34,4 млн. т разом з олійними) може перевищити 25,7 млрд. грн. За умови вживання оптимізаційних заходів витрати на такий самий обсяг можуть скласти 16,9 млрд. грн., що заощадить 8,8 млрд. грн., або 280 грн. на тонні зерна.

Отже, ми розглянули основні положення концепції логістики, які сформульовані у багатьох літературних джерелах і використовуються для пояснення й відповідного розуміння явищ і про-

цесів, та спробували адаптувати їх до зернопродуктового підкомплексу АПК. Узавши за основу загальновідомі положення концепції логістики, ми сформулювали визначальний задум реалізації логістичних функцій у конкретній галузі, відобразивши свою систему поглядів на ведення логістичної діяльності. Відомо, що концепція істотно відрізняється від теорії не тільки своєю незавершеністю, а й недостатньою верифікованістю. Основне призначення концепції полягає в інтеграції певного масиву знань, у прагненні використовувати його для пошуку і пояснення існуючих закономірностей, що фактично визначає концепцію як систему вихідних теоретичних положень, яка є основою дослідницького пошуку. У процесі наукових досліджень прийняті вихідні положення перевіряють, розвивають, коригують, і лише практична перевірка, що підтверджує чи заперечує ті чи інші факти, є критерієм істини, яка уточнює концепцію як за змістом, так і з погляду її пізнавальних меж. При цьому вона може й не витримати випробування практикою і бути знехтуваною.

За глибшого розгляду концепції помітним стає її взаємозв'язок із методологією дослідження, тобто системою принципів дослідження, яка базується на діалектичному методі та системному підході. Складовою частиною концепції є також набір методів проведення досліджень, що становлять собою способи збору, систематизації та аналізу даних, а також принципи організації дослідницького процесу.

Розглянуті основні положення концепції логістики у зернопродуктовому підкомплексі АПК дали нам підстави окреслити принципи аналізу і проектування логістичних систем. Формулюючи відповідні твердження, ми виражаємо власні переконання, що лежать в основі певної сукупності фактів, які надалі трансформуються у відповідну конкретну наукову методологію [6]. У характеристиці галузевих систем принципи відображають ті суттєві складові, що відповідають за правильне, на нашу думку, функціонування системи, без яких вона не виконувала б свого цільового призначення.

Сформульовані принципи конкретної наукової методології аналізу і проектування логістичних систем представимо на рис. 1, зазначивши при цьому їх змістовний взаємозв'язок з охарактеризованими концепціями.

Зупинимось детальніше на тих принципах, що не були відображені в основних положеннях концепції логістики, однак є, на нашу думку, важливими з позицій формулювання загальних положень, які повинні задовольняти наукові припущення, гіпотези або теорії. І першим із них є принцип науковості логістичного управління (рис. 1).

Нехтування фундаментальними науковими теоріями у багатьох сферах нашого суспільно-економічного та політичного життя є неприпустимою помилкою, що матиме негативні системні наслідки. Барометром цього ігнорування

є залишковий принцип фінансування науки в розподілі державного бюджету, відсутність мотивацій фінансування наукових досліджень багатьма суб'єктами господарювання, незахищеність інтелектуальної власності в Україні тощо. Це, безумовно, наслідок зміни суспільно-економічної формації в державі, що спричинила порушення світоглядних принципів, і критерієм успішності став не інтелектуальний рівень людини, а грошовий еквівалент, яким вона оперує. Україна обрала курс на європейську інтеграцію, однак економічні успіхи не вирішують структурних проблем без усвідомлення кожним українцем засадничих принципів демократичного суспільства, в якому науці не може відводитися другорядна роль. Шлях до Європи для України пролягає не через інтеграцію територій, а через інтеграцію цінностей, що

здатні трансформувати світогляд людей. І коли науку в нашій державі сприйматимуть як продуктивну силу суспільства, це буде фундаментальним базисом для якісних перетворень у всіх сферах людського буття.

Під час дослідження логістичних систем у зернопродуктовому підкомплексі АПК ми розглядаємо причинно-наслідкові зв'язки між об'єктивним станом логістики зерновиробництва та фундаментальними теоріями систем, ефективності тощо, які формують і пояснюють структурно-функціональні взаємозв'язки у відповідній сфері. Прийняття управлінських рішень у реальних економічних умовах повинно враховувати основні положення теорії ефективності, а також властивості систем, оскільки це латентно визначатиме успіхи компанії та за детального аналізу пояснюватиме причини її невдач.

Часто-густо причиною збоїв у логістиці є розбалансування матеріальних, інформаційних, фінансових і сервісних потоків, що актуалізує принцип гармонізації останніх (рис. 1). У логістичній системі визначальним є матеріальний потік, що, проходячи від первинного джерела сировини до кінцевого споживача через функціональні сфери логістики, видозмінюється і набуває форму готової продукції. Для забезпечення його переміщення у логістичній системі функціонують інформаційні, фінансові та сервісні потоки. Якщо виникають проблеми з обміном інформацією, порушується система взаєморозрахунків тощо, логістична система знижує свій потенціал у досягненні синергетичного ефекту і витрачає енергію на усунення набутих внутрішніх протиріч.

Самі протиріччя можуть бути також закладені ще на стадії створення логістичної системи, якщо при цьому було порушено принцип формування єдиної команди (рис. 1). Потенціал логістичної системи визначається не лише можливостями її складових елементів, а й їх сумісністю між собою. Система, в якій елементи конфліктує між собою,

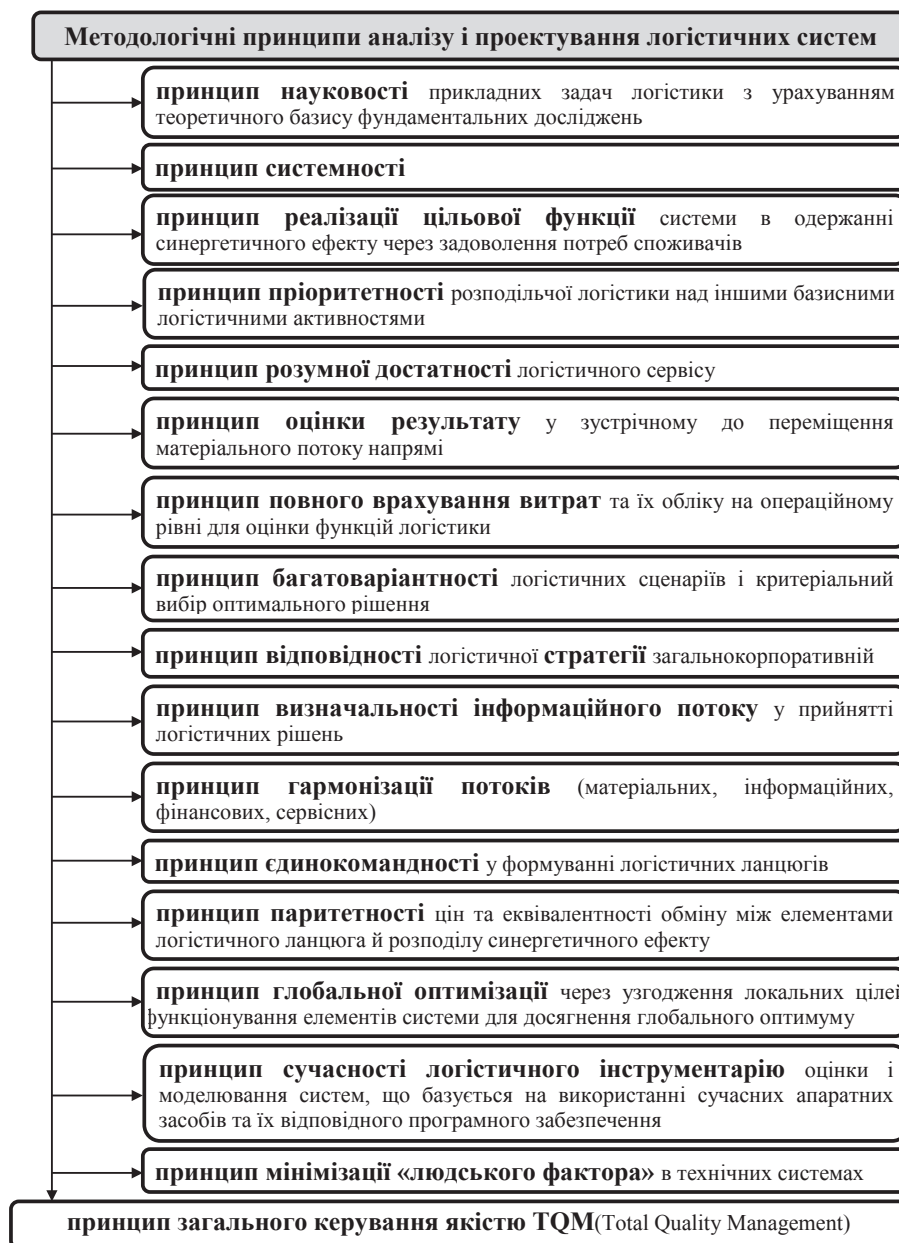

Рис. 1. Засадничі принципи конкретнаукової методології аналізу і проектування логістичних систем

приречена на занепад, тому формування єдиної команди однодумців, які однаково вмотивовані і готові до спільної роботи, є умовою функціонування ефективних логістичних ланцюгів.

Протиріччя між елементами логістичного ланцюга можуть бути спричинені диспаритетністю цін на результати їх праці. У сфері АПК найбільш ймовірною ланкою виникнення таких конфліктів є взаємозв'язки між виробниками сільськогосподарської продукції та її переробниками, а також постачальниками матеріальних ресурсів для сільськогосподарського виробництва. Еквівалентність обміну створює рівні умови для розширеного відтворення виробництва кожного інтегрованого у логістичну систему учасника, що актуалізує запропонований нами (рис. 1) принцип паритетності цін й еквівалентності обміну у процесі розподілу синергетичного ефекту. Для визначення паритетного співвідношення доцільно використовувати індексний метод порівняння цін.

Принцип глобальної оптимізації можна задовольнити методом послідовного наближення локальних цілей до виконання глобальних завдань оптимізації структурно-функціонального забезпечення ефективності функціонування логістичних систем. Оптимізаційні задачі, а також увесь процес ефективного логістичного управління повинні базуватися на використанні сучасних логістичних інформаційних систем, що складаються із функціональної та забезпечувальної підсистем. Функціональна охоплює сукупність виконуваних завдань, згрупованих за ознакою спільності мети, а забезпечувальна підсистема складається із технічного, інформаційного забезпечення та математичного інструментарію для виконання функціональних завдань. Використання сучасних технічних засобів, які забезпечують обробку і передачу інформаційних потоків, а також програмних продуктів для цих технічних систем, є одним із засадничих принципів конкретнонаукової методології аналізу і проектування логістичних ланцюгів.

Ефективність логістичної системи значною мірою залежить від злагодженості функціональних взаємозв'язків між її елементами. Залучення людини в експлуатацію технічних систем підвищує ризики системної взаємодії, тому одним із принципів проектування логістичних систем є зведення до мінімуму «людського фактору» в управлінні техніко-технологічними її складовими. Участь людини повинна зводитися до ролі оператора грамотно спланованих та програмно забезпечених логістичних операцій. Перспективним напрямом вирішення цього питання є кластеризація агрологістики.

Загальне керування якістю (*Total Quality Management*) – це концепція організації контролю якісних показників та методів впливу на них на всіх стадіях життєвого циклу товару з

метою попередження причин дефектів у виробництві, постійного підвищення якості та максимального задоволення потреб споживачів.

Міжнародна організація стандартизації (ІСО) узагальнила весь накопичений позитивний досвід робіт у сфері підвищення якості продукції і розробила на цій основі стандарти серії 9000 і 10000, що лягли в основу принципів ТQM. Уведення єдиної системи стандартів, у тому числі і в забезпеченні якості продукції, дало змогу уніфікувати вимоги до виробництва товарів, що позитивно вплинуло на міжнародний поділ праці в умовах глобалізації міжнародної економіки. Для національного АПК і його зернопродуктового підкомплексу дотримання принципу загального керування якістю (рис. 1) створює організаційно-технологічні передумови для інтеграції у світовий ринок зерна та продукції його переробки.

Висновки. Основні положення концепції логістики у зернопродуктовому підкомплексі АПК є визначальним задумом реалізації логістичних функцій, що відображають нашу систему поглядів на ведення логістичної діяльності. Інтегрувавши масив знань у систему вихідних теоретичних положень і взявши їх за основу дослідницького пошуку, ми надалі її перевіряємо, коригуємо, уточнюємо як за змістом, так і з погляду пізнавальних меж. При цьому помітнішим стає взаємозв'язок концепції та методології дослідження, тобто системи принципів дослідження, яка базується на діалектичному методі та системному підході. У характеристичі галузевих систем принципи відображають ті суттєві характеристики, що відповідають за правильне, на нашу думку, функціонування системи, без яких вона не виконувала б своє цільове призначення.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Пономарьова Ю.В. Логістика: [навч. посіб.] / Ю.В. Пономарьова; 2-е вид. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 328 с.
2. Богданов А.А. Тектология: Всеобщая организационная наука: в 2 кн. / А.А. Богданов; редкол. Л.И. Абалкин (отв. ред.) [и др.]; Отд-е экономики АН СССР; Ин-т экономики АН СССР. – М.: Экономика, 1989.
3. Почесне місце України на глобальному ринку зерна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.agroprofi.com.ua/downloads/nomera/2013/agroprofi_19.pdf.
4. Присяжнюк М.В. На елеваторах Житомирщини завищують ціну за зберігання зерна / М.В. Присяжнюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.1.zt.ua/news/ekonomika>.
5. Потенціал зниження логістичних витрат при експорті зерна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zernoua.info/news/5969.html>.
6. Колодійчук В.А. Ефективність логістики зерна та продуктів його переробки: [монографія] / В.А. Колодійчук. – Львів: Український бестселер, 2015. – 574 с.